

2. Іщенко М.П., Самойленко Л. Я. Основні шляхи оптимізації системи державного управління та місцевого самоврядування в Україні // Держава та регіони. Серія: Державне управління : наук. - вироб. журн. - 2012. - № 1. - С. 88-93.

3. Децентралізація та ефективне місцеве самоврядування : навчальний посібник для посадовців місцевих та регіональних органів влади та фахівців з розвитку місцевого самоврядування. Київ: ПРООН/МПВСР. – 2007. – 269 С.

ВІДШКОДУВАННЯ (КОМПЕНСАЦІЯ) ШКОДИ, ЗАПОДІЯНОЇ КРИМІНАЛЬНИМ ПРАВОПОРУШЕННЯМ

Ісайченко Н.І.

*студент 5 курсу юридичного факультету
Харківського національного університету
імені В.Н. Каразіна*

Завдання кримінального процесу полягають не лише у призначенні покарання особі, яка вчинила кримінальне правопорушення, але й в усуненні його наслідків, в тому числі пов'язаних з порушенням майнових прав громадян, підприємств, установ, які постраждали від нього. Одним із ефективних засобів, направлених на усунення заподіяних кримінальним правопорушенням наслідків у вигляді завданої шкоди, є цивільний позов.

Встановлена законом можливість розгляду цивільного позову в кримінальному провадженні зумовлює наявність єдиного юридичного факту, – притягнення особи до кримінальної та цивільно-правової відповідальності у випадках, коли вчиненим нею кримінальним правопорушенням завдано майнової чи моральної шкоди.

Одночасний розгляд судом матеріалів кримінального провадження й цивільного позову сприяє посиленню захисту прав громадян та законних інтересів юридичних осіб, що зазнали шкоди від кримінального правопорушення, й більш швидкому та повному її відшкодуванню.

КПК не містить визначення поняття цивільного позову в кримінальному процесі. Ця проблема була об'єктом неодноразового обговорення на сторінках юридичної літератури. На нашу думку, цивільний позов можна було б визначити в КПК як вимогу фізичної чи юридичної особи, якій завдано шкоду кримінальним правопорушенням або іншим суспільно небезпечним діянням, її представника, законного представника (на захист інтересів неповнолітніх осіб та осіб, визнаних у встановленому законом порядку недієздатними чи обмежено дієздатними), прокурора (у випадку необхідності пред'явлення цивільного позову в інтересах держави, а також громадян, які за станом здоров'я та інших поважних причин не можуть захистити свої права) до підозрюваного, обвинуваченого або до фізичної чи юридичної особи, яка за законом несе цивільну відповідальність за шкоду, завдану діяннями підозрюваного, обвинуваченого або неосудної особи, яка вчинила суспільно небезпечне діяння, про відшкодування цієї шкоди, заявлену органам, які здійснюють кримінальне провадження, і таку, що вирішується судом у його межах. Інститут цивільного позову в кримінальному провадженні не є новелою чинного КПК, проте де в чому підхід законодавця до цього питання змінився. Так, на відміну від КПК 1960 р., який передбачав, що цивільний позов про відшкодування шкоди у кримінальному процесі може бути пред'явлений тільки у справах про злочини, чинний КПК передбачає можливість пред'явлення цивільного позову у кримінальному провадженні не лише про кримінальні правопорушення (кримінальні проступки і злочини), а й у провадженні про застосування примусових заходів медичного чи виховного характеру.

Якщо за КПК 1960 р. цивільний позов міг бути пред'явлений лише щодо матеріальної шкоди, завданої злочином, то чинний КПК передбачає можливість

відшкодування як матеріальної, так і компенсацію моральної шкоди. Це, безумовно, є позитивним моментом, оскільки на практиці суди задовольняли цивільні позови про відшкодування моральної шкоди у кримінальній справі і до набрання чинності новим КПК, керуючись при цьому роз'ясненнями п. 17 постанови Пленуму Верховного Суду України від 31 березня 1995 р. № 4 «Про судову практику в справах про відшкодування моральної (немайнової) шкоди». Пленум на підставі тлумачення низки норм цивільного та кримінального процесуального права роз'яснив, що потерпілий вправі пред'явити цивільний позов про стягнення моральної шкоди і в кримінальному процесі. І хоч багато хто вважав, що в даному випадку Пленум Верховного Суду України вийшов за межі своїх повноважень, фактично вносячи зміни до чинного на той час КПК, проте така його позиція була цілком виправданою і сприйнятою судовою практикою.

Чинний КПК усунув прогалину КПК 1960 р., розширивши на законодавчому рівні предмет цивільного позову у кримінальному провадженні за рахунок можливості відшкодування і моральної шкоди [2, с. с. 349, 351-352].

Питанням відшкодування шкоди, заподіяної кримінальним правопорушенням, присвячено главу 9 розділу I КПК [1]. так, згідно з його положеннями підозрюваний, обвинувачений, а також за його згодою будь-яка інша фізична чи юридична особа має право на будь-якій стадії кримінального провадження відшкодувати шкоду, завдану потерпілому, територіальній громаді, державі внаслідок кримінального правопорушення.

Шкода, завдана кримінальним правопорушенням або іншим суспільно небезпечним діянням, може бути стягнута судовим рішенням за результатами розгляду цивільного позову в кримінальному провадженні. Шкода, завдана потерпілому внаслідок кримінального правопорушення, компенсується йому за рахунок Державного бюджету України у випадках та в порядку, передбачених законом.

Особа, якій кримінальним правопорушенням або іншим суспільно небезпечним діянням завдано майнової та/або моральної шкоди, має право під час кримінального провадження до початку судового розгляду пред'явити цивільний позов до підозрюваного, обвинуваченого або до фізичної чи юридичної особи, яка за законом несе цивільну відповідальність за шкоду, завдану діяннями підозрюваного, обвинуваченого або неосудної особи, яка вчинила суспільно небезпечне діяння.

На захист інтересів неповнолітніх осіб та осіб, визнаних у встановленому законом порядку недієздатними чи обмежено дієздатними, цивільний позов може бути пред'явлений їхніми законними представниками.

Цивільний позов в інтересах держави пред'являється прокурором. Цивільний позов може бути поданий прокурором у випадках, встановлених законом, також в інтересах громадян, які через фізичний чи матеріальний стан, неповноліття, похилий вік, недієздатність або обмежену дієздатність неспроможні самостійно захистити свої права.

Форма та зміст позовної заяви повинні відповідати вимогам, встановленим до позовів, які пред'являються у порядку цивільного судочинства.

Цивільний позов у кримінальному провадженні розглядається судом за правилами, встановленими КПК. Якщо процесуальні відносини, що виникли у зв'язку з цивільним позовом, КПК не врегульовані, до них застосовуються норми ЦПК за умови, що вони не суперечать засадам кримінального судочинства.

Відмова у позові в порядку цивільного, господарського або адміністративного судочинства позбавляє цивільного позивача права пред'являти той же позов у кримінальному провадженні.

Особа, яка не пред'явила цивільного позову в кримінальному провадженні, а також особа, цивільний позов якої залишено без розгляду, має право пред'явити його в порядку цивільного судочинства.

Ухвалюючи обвинувальний вирок, постановляючи ухвалу про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру, суд залежно від доведеності підстав і розміру позову задовольняє цивільний позов повністю або частково чи відмовляє в ньому.

У разі встановлення відсутності події кримінального правопорушення суд відмовляє в позові. У разі виправдання обвинуваченого за відсутності в його діях складу кримінального правопорушення або його непричетності до вчинення кримінального правопорушення суд залишає позов без розгляду.

Таким чином, регламентація питань відшкодування шкоди, заподіяної кримінальним правопорушенням, у чинному КПК є більш розширеною та прогресивною порівняно з КПК 1960 року.

Науковий керівник: к.ю.н., доц. Бондаренко О.О.

Список використаних джерел

1. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012 р. № 4651-VI // Голос України від 19 травня 2012 р. № 90-91.

2. Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар : у 2 т. Т.1 / О.М. Бандурка, Є.М. Блажівський, Є.П. Бурдоль та ін. ; за заг. ред. В.Я. Тація, В.П. Пшонки, А.В. Портнова. – Х. : Право, 2012. – 768 с.

ФОСТЕРНА СІМ'Я ЯК МЕТОД ПЕРЕВИХОВАННЯ НЕПОВНОЛІТНІХ ПРАВОПОРУШНИКІВ.

Іщенко Л.В.

студентка III курсу юридичного факультету

Харківського національного університету

імені В.Н.Каразіна

email: maistrencko.luda@yandex.ua

Ключові слова: фостерна сім'я, прийомна сім'я, договір про спільне проживання та виховання прийомної дитини, види фостерінгу.

Сьогодні у світі надзвичайно загостирилася проблема підліткової злочинності. Девіантна поведінка серед неповнолітніх набула масового характеру, що постає в дане явище в центр уваги соціологів, педагогів, психологів і співробітників правоохоронних органів. Усе частіше підлітки скоюють тяжкі та особливо тяжкі злочини, не кажучи вже про паління, вживання алкоголю та наркотиків.

Дуже часто причини такої поведінки криються в неправильному сімейному вихованні. Родина є одним з найважливіших інститутів ранньої соціалізації особи, саме в сім'ї дитина засвоює базові моральні цінності. Однак життя показує нам зовсім інші реалії: більшість батьків не приділяють достатньої уваги вихованню молодого покоління або ще гірше - власним прикладом штовхають їх на злочинну стежку. Тому профілактика девіантної поведінки повинна мати індивідуальний характер і розпочинатися з роботи в сім'ях.

Одним із методів індивідуально-профілактичного впливу на підлітка є влаштування його до фостерної сім'ї.

Фостерна сім'я - альтернативна форма влаштування, застосовується у випадках, коли через об'єктивні причини неможливо застосування таких пріоритетних форм влаштування дітей, як усиновлення чи опіка. У фостерну сім'ю дитина передається на підставі **цивільно-правового договору**, в деяких країнах додатково укладається і **трудоий договір** між фостерним вихователем і службою по влаштуванню дітей[4].